

A Budapesti Orvostudományi Egyetem az Ullői úton

(Formanek Antal felv.)

KÉTSZÁZÉVES A BUDAPESTI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM

Mire ezek a sorok megjelennek, már lezajlott az az impozáns eseménysorozat, amellyel a Budapesti Orvostudományi Egyetem fennállása kétszázadik évfordulóját, számos külföldi társegyetem képviselőinek jelenlétében megünnepelte.

Noha a magyar orvosképzés két évszázadáról beszélünk, lényegesen messzebbre nyúlik az vissza: orvostant tanítottak már a középkorban is, erről tanúskodik például IX. Bonifác pápa 1399-ben kiadott bullája, amely az esztergomi káptalan főiskolán folyó orvostanításról tesz említést. A viszontagságos idők, a kezdetleges orvosképzés a fiatal orvosnövendékeket mégis inkább külföldi egyetemekre kényszerítette, Bécsben, Wittenbergben, Párizsban, Zürichben tanultak, s más városokban, meglehetősen nehéz körülmények között. A szerencsések néhány külföldi egyetem ösztöndíját élvezve fejezték be tanulmányaikat. Az utrechti egyetem emléktáblával örökítette meg az egykor ott tanuló magyar hallgatók emlékét.

Az 1635-ben Pázmány alapította nagyszombati egyetemnek is csak teológiai és bölcsészeti, majd 1667-ben jogi fakultása volt, az orvosi fakultás megnyitására még csak sokára került sor. Az elképesztő orvoshiány és a nyomorúságos rossz közegészségügyi viszonyok végül olyannyira aggasztóvá váltak, hogy az 1723-as pozsonyi országgyűlés is napirendre tűzte a kérdést. Intézkedés azonban még nem történt.

A nagyszombati orvoskar létesítését, az önálló magyar orvosképzést a kor egyik legkiválóbb orvosa, a klinikai orvostan úttörője, a bécsi orvosegyetemet átszervező Van Swieten siettetette és segítette elő. A legfelsőbb engedélyt Mária Terézia adta meg 1769-ben.

A nagyszombati orvoskar öt tanszékkal rendelkezett, ami a korabeli külföldi egyetemekhez viszonyítva nem volt kevés. Ami viszont az oktatási lehetőséget illette, rendkívül sok nehézséget kellett leküzdeniük. Kedvezőbb körülményeket feltételezve 1777-ben Budára helyezték az orvosi kart, majd 1784-ben áttelepítették Pestre, a mai Kossuth Lajos utca és Semmelweis utca sarkán levő kétemeletes házba, a jezsuiták egykori pesti székházának — celláiba. Itt szorongott az egész orvosi fakultás, a fekvő klinikák, a boncterem, a kémiai intézet. S miközben a pesti orvoskar évtizedeken át hiába kérte különböző feltérjlesztésekben intézményeinek megfelelőbb elhelyezését és berendezését, nagyszerű orvosaink és tanáraink lelkesedéssel és nagy energiával oktattak, gyógyítottak, és a mostoha körülmények között is lépést tudtak tartani a kor orvostudományával. A járványok leküzdésére már 1799-ben megkezdődtek a védőoltások. Balassa János, a neves sebész már 1847-ben a Massachusetts Hospitalban Warren által sebészeti műtétnél először használt éternarkózt alkalmazza nálunk, Schöpf-Merei Ágost, az 1848—49-i függetlenségi harcban az olasz légió

orvosa, később Manchesterben működik, a hazai gyermekgyógyászat alapjait veti meg. A múlt század ötvenes éveiben szervezett kereketek között itt érvényesülnek Semmelweis tanai, a gyermekági láz pusztításait a minimálisra korlátozzák. Orvoskari tanárok érdeme, hogy ebben az időben nálunk orvosi folyóiratok és tudományos társulatok létesültek. Bugát Pál Toldy Ferencsel 1831-ben megalapítja az első magyar nyelvű orvosi folyóiratot.

A világsi fegyverletétel, a forradalom és szabadságharc bukása a magyar egészségügy fejlődését is visszavetette egy időre, ám a kapitalizálódás szükségletei végül is az egyetemi építkezések megindításához vezettek. A múlt század 70-es éveitől kezdve alakultak új tanszékek a budapesti orvosi karon, és oly szinten álló intézmények, amelyekre a nyugat is felfigyelt. A francia kormány az egyik párizsi professzort küldte Budapestre az orvostudományi intézetek tanulmányozására. A Balassa János, Markusovszky Lajos, Korányi Frigyes köré gyülekezett magyar demokrata forradalmár orvosok elképzelése tehát diadalra jutott. Markusovszky nemcsak a szűk cellákból menekítette ki az orvosi kart, tevékenyen részt vett az egyetemi oktatás átszervezésében, állást foglalt a tanszabadság és az egyetemi autonómia mellett. Működése alatt a tanszékek száma csaknem megkétszereződött.

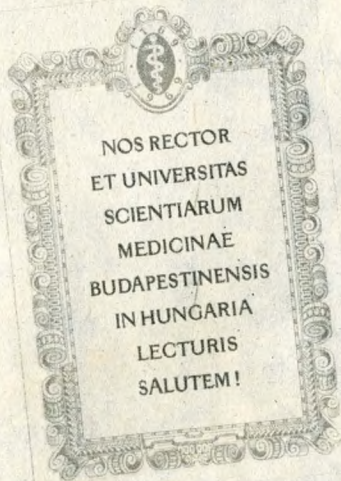
Elsőnek a világon itt kezdődött meg a műtéti fertőzések tudatos megelőzése, fogászati klinika is nálunk létesült először, dr. Árkövy József vezetésével, Fodor József higiénikus, a cambridge-i egyetem díszdoktora pedig Európa második közegészségügyi tanszékének vette meg az alapját. Nagy hírű orvosaink feiorolása szinte kimeríthetetlen: Högyes, Lenhossék, Bókai, Tauffer, Jendrassik, Lumntizer. Korányi...

Az első világháborút követően, a Tanácsköztársaság bukása után a fehérterror „tisztogatása” nem kímélte az orvosi kart sem. Olyan neves kutatókat foszt meg tanszékeitől, és kényszerít külföldre, mint a később Svédországban élt Nobel-díjas Hevesy György József, a nukleáris orvostudomány megalapítója; üldözik Madzsar Józsefet, a közegészségügy nagy harcosát. A „numerus clausus” törvény hatályba lépésével 1600 felsőéves hallgatót zárnak ki az egyetemről. A rendszer embertelen szelleme azonban nem tudott az egyetemi élet mélyébe hatolni.

A felszabadulást követő orvosképzésről csak néhány szót: a korábbi orvosi fakultásból az ötvenes évek elején önálló orvostudományi egyetem lett. Ma általános orvosi, fogorvosi és gyógyszerészeti fakultása van, 26 klinikája, 25 elméleti és egyéb tudományos intézete, ezer oktatója, és több mint négyezer hallgatója. 1951 óta 9692 diplomás végzett, köztük 6541 orvos, 1183 fogorvos, 1968 gyógyszerész. Évente mintegy 500 orvos hagyja el az egyetemet. Az orvosegyetemen kívül Budapesten 1955 óta orvostovábbképző intézet is működik.

H. M.

Latinul írt díszes meghívó adja
tudtul a nevezetes eseményt

A jubileumi emlékérem a magyar orvostudomány három nagyja, Semmelweis Ignác, Högyes Endre és Korányi Sándor arcásával. Az érem másik oldalának felirata: „In memoriam foundationis facultatis medicinae”

